

Sygn. akt I AGa 127/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 stycznia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie, I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Magdalena Kuczyńska
Sędzia:	SA Jerzy Nawrocki
Sędzia:	SA Ewa Bazelan (spr.)
Protokolant	st. sekr. sądowy Agnieszka Pawlikowska

po rozpoznaniu w dniu 30 stycznia 2019 r. w Lublinie na rozprawie
sprawy z powództwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w L.
przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S.
o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia
1 grudnia 2017 r., sygn. akt IX GC 323/15

I. zmienia zaskarżony wyrok:

- a) w punkcie I w ten sposób, że oddała powództwo;
- b) w punkcie II w ten sposób, że zasądza od powoda (...) z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w L. na rzecz pozwanego (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. kwotę 7.217 zł (siedem tysięcy dwieście siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;
- c) w punkcie III w ten sposób, że przejmuje wskazane tam koszty sądowe na rachunek Skarbu Państwa;

II. zasądza od powoda (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w L. na rzecz pozwanego (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. kwotę 20.600 zł (dwadzieścia tysięcy sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

I AGa 127/18

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 1 grudnia 2017 roku Sąd Okręgowy w Lublinie:

I. zasądził od pozwanego (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. na rzecz powoda (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w L. kwotę 250.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 18 października 2013 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku oraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 01 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty;

I. zasądził od pozwanego (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. na rzecz powoda (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w L. kwotę 7.217 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

II. nakazał ściągnąć od pozwanego (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. na rzecz Skarbu Państwa - kasa Sądu Okręgowego w Lublinie kwotę 12.500 zł tytułem nieuiszczonej opłaty od pozwu.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia faktyczne:

(...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w L. została wpisana do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego w dniu (...) r. pod numerem KRS (...). Jako przedmiot działalności spółki w w/w rejestrze ujawnione zostały m.in.: sprzedaż hurtowa komputerów, urządzeń peryferyjnych i oprogramowania; sprzedaż detaliczna komputerów, urządzeń peryferyjnych i oprogramowania prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach; działalność związana z oprogramowaniem; działalność związana z doradztwem w zakresie informatyki; działalność związana z zarządzaniem urządzeniami informatycznymi; pozostała działalność usługowa związana w zakresie technologii informatycznych i komputerowych; przetwarzanie danych; zarządzanie stronami internetowymi (hosting) i podobna działalność; działalność portali internetowych.

(...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. została wpisana do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego w dniu (...) r. pod numerem KRS (...). Jako przedmiot działalności spółki w w/w rejestrze ujawnione zostały m.in.: drukowanie i działalność usługowa związana z poligrafia; reprodukcja zapisanych nośników informacji; produkcja magnetycznych i optycznych niezapisanych nośników informacji; działalność wydawnicza w zakresie oprogramowania; działalność związana z filmami, nagraniami wideo i programami telewizyjnymi; działalność w zakresie telekomunikacji przewodowej; działalność w zakresie telekomunikacji bezprzewodowej, z wyłączeniem telekomunikacji satelitarnej; działalność w zakresie telekomunikacji satelitarnej; działalność w zakresie pozostałej telekomunikacji; działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana; działalność usługowa w zakresie informacji; działalność edycyjna w zakresie oprogramowania; działalność w zakresie oprogramowania pozostała.

W dniu (...) r. pomiędzy (...) Fundacją (...) z siedzibą w S., (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w L. została zawarta umowa inwestycyjna, w której strony ustaliły zasady dokonania wspólnej inwestycji, polegającej na utworzeniu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, której celem jest prowadzenie, zmierzającej do osiągnięcia maksymalnego zysku, działalności gospodarczej związanej z oprogramowaniem, polegającej na udzielaniu licencji oraz pobieraniu opłat licencyjnych z tytułu upoważnienia do korzystania z opracowanego przez Spółkę (...) systemu (...) Szczegółowe zasady oraz warunki prowadzenia działalności Spółki zostały określone przez Trzyletnie Plany Finansowe uchwalane na kolejne okresy przez Zgromadzenie Wspólników Spółki, przy czym pierwszy Trzyletni Plan Finansowy stanowił załącznik nr (...) do umowy inwestycyjnej.

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością została utworzona w dniu (...) r. pod firmą (...) przez (...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w L., (...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. oraz (...) Fundację (...) z siedzibą w S.. Do w/w Spółki Spółka (...) wniosła wkład niepieniężny w postaci całości należącego do niej przedsiębiorstwa obejmując 12.000 udziałów, zaś Spółka (...) oraz Fundacja wnieśli wkłady pieniężne w równej wysokości po 200.000,00 zł obejmując po 4.000 udziałów. Umowa inwestycyjna przewidywała analogiczne zobowiązania inwestora oraz Fundacji w zakresie zwiększenia zaangażowania pieniężnego w Spółkę po osiągnięciu przez nią tzw. Kamieni milowych, tj. zdarzeń lub stanów wskazanych w Trzyletnim Planie Finansowym, stanowiącym załącznik nr (...) do przedmiotowej umowy. Zgodnie z (...) umowy inwestycyjnej inwestor zobowiązał się

do niezwłocznego objęcia, tj. w terminie nieprzekraczającym 14 dni od końca miesiąca, w którym spełniony zostanie opisany poniżej warunek, 1.800 udziałów w kapitale zakładowym Spółki i pokrycia ich wkładem pieniężnym w kwocie 99.000,00 zł, wpłacając ten udział na rachunek bankowy Spółki, w przypadku osiągnięcia przez Spółkę (...) milowego wskazanego w Trzyletnim Planie Finansowym składającym się na załącznik nr (...) do umowy inwestycyjnej, dla piątego miesiąca, wykorzystując procedurę wskazaną w (...) umowy Spółki. Z kolei Fundacja zobowiązała się do niezwłocznego wystąpienia do (...), tj. w terminie 7 dni od końca miesiąca, w którym spełniony zostanie opisany poniżej warunek, o zgodę na objęcie 1.800 udziałów w kapitale zakładowym Spółki i pokrycie ich wkładem pieniężnym w kwocie 99.000,00 zł, w przypadku osiągnięcia przez Spółkę (...) milowego wskazanego w Trzyletnim Planie Finansowym składającym się na załącznik nr (...) do umowy inwestycyjnej, dla piątego miesiąca, wykorzystując procedurę wskazaną w (...) umowy Spółki oraz niezwłocznego, tj. w terminie 14 dni od uzyskania opisanej zgody (...), pokrycia wymienionego wkładu (...) umowy inwestycyjnej). W związku z powyższym zobowiązanie Fundacji, o którym mowa w (...) umowy inwestycyjnej, stawało się wymagalne z upływem 14 dni od uzyskania w/w zgody. Analogiczne zobowiązanie Spółki (...) stawało się wymagalne bezpośrednio po upływie 14 dni od końca miesiąca, w którym spełniony został warunek w postaci osiągnięcia przez Spółkę (...) milowego wskazanego w Trzyletnim Planie Finansowym, dla piątego miesiąca. Kamieniem milowym wskazanym dla piątego miesiąca w Trzyletnim Planie Finansowym stanowiącym załącznik nr (...) do umowy, było rozpoczęcie przez Spółkę komercyjnej sprzedaży usługi, co obejmowało odpłatne udostępnienie aplikacji w wersji (...) posiadającej dodatkowe funkcjonalności względem wersji (...) Spółka osiągnęła w/w K. milowy na dzień (...) r., a nie jak pierwotnie planowano w piątym miesiącu od dnia jej zawiązania. W dniu (...)r. (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. otrzymała raport zarządu Spółki za piąty miesiąc jej działalności, w którym wskazano przyczyny nieosiągnięcia K. milowego przewidzianego dla tego miesiąca w terminie wynikającym z Trzyletniego Planu (...) stanowiącego załącznik nr (...) do umowy, przy czym nie zgłaszała żadnych zastrzeżeń do tego raportu. Na początku (...) r. prezes zarządu Spółki poinformował Spółkę (...), że w bieżącym miesiącu nastąpi komercyjny start (...), w związku z czym należy jak najszybciej rozpocząć działania marketingowe. W dniu (...) r. prezes zarządu Spółki K. S. poinformowała Spółkę (...), że K. milowy wskazany w Trzyletnim Planie Finansowym stanowiącym załącznik nr (...) do umowy dla piątego miesiąca zostanie osiągnięty na koniec (...) r. oraz, że w związku z tym są oni zobowiązani do objęcia nowych udziałów w Spółce stosownie do postanowień (...) umowy inwestycyjnej. W dniu (...) r. prezes zarządu Spółki K. S. poinformowała Spółkę (...) oraz Fundację o osiągnięciu na dzień (...) r. Kamienia milowego. W związku z powyższym Fundacja niezwłocznie przystąpiła do realizacji swoich zobowiązań wynikających z (...) umowy inwestycyjnej. W dniu 20 września 2013 r. odbyło się Zgromadzenie Wspólników Spółki, na którym jedynie Fundacja, wywiązując się ze swojego zobowiązania wynikającego z (...) umowy inwestycyjnej, objęła 1.800 nowych udziałów w Spółce w zamian za wkład pieniężny w wysokości 99.000,00 zł. Obecny na Zgromadzeniu prezes zarządu (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. poinformował, że Spółka (...) nie zamierza objąć nowych udziałów dopóki nie sprawdzi, jak Spółka wykorzysta środki wpłacone przez Fundację.

Zgodnie z (...) umowy inwestycyjnej, Fundacja lub inwestor, tj. Spółka (...), oddzielnie zobowiązały się do zapłacenia Spółce (...) jako projektodawcy, kar umownych w kwocie 250.000,00 zł w przypadku niewywiązania się przez nich ze zobowiązania wynikającego z (...) umowy inwestycyjnej – w odniesieniu do inwestora i z (...) umowy inwestycyjnej – w odniesieniu do Fundacji. W związku z powyższym Spółka (...) pismem z dnia (...) r. wezwała Spółkę (...) do zapłaty kary umownej w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania, które zostało doręczone Spółce (...) w dniu (...) r. W odpowiedzi na w/w wezwanie Spółka (...) podniosła, że nie jest zobowiązana do objęcia nowych udziałów w Spółce, ze względu na osiągnięcie K. milowego w (...) r., a nie w terminie przewidzianym w Trzyletnim Planie Finansowym, tj. na koniec (...) r. (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. nie wywiązała się ze swojego zobowiązania wynikającego z (...) umowy inwestycyjnej, jak również z obowiązku zapłaty kary umownej wynikającej z (...) umowy inwestycyjnej.

Przedstawiony wyżej stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o wskazane w uzasadnieniu dowody z dokumentów, zeznania świadków: K. S., częściowo A. S., częściowo G. G. (1) oraz zeznania złożone w charakterze strony powodowej przez likwidatora (członka zarządu) Spółki (...) i częściowo przez prezesa zarządu pozwanej Spółki (...)

Odnosnie zeznań świadków A. S. i G. G. (1), Sąd Okręgowy uznał je za wiarygodne częściowo, odmawiając im waloru wiarygodności w zakresie, w jakim świadek A. S. podał, że powodowa Spółka w takim samym zakresie uczestniczyła w redagowaniu umowy jak druga strona oraz w zakresie, w jakim wskazani wyżej świadkowie zeznali, że Fundacja oraz pozwana Spółka (...) jako inwestor nie miały w świetle zawartej umowy inwestycyjnej obowiązku podnoszenia kapitału o 99.000,00 zł każdy w przypadku zrealizowania K. milowego dla piątego miesiąca po piątym miesiącu, albowiem wówczas posiadali jedynie prawo do podniesienia kapitału zakładowego. Według Sądu wskazana część zeznań świadków A. S. i G. G. (1) pozostaje w opozycji do pozostałych dowodów zgromadzonych w przedmiotowej sprawie. Nadto w zeznaniach świadka G. G. (1) brak jest konsekwencji, albowiem z jednej strony wskazany wyżej świadek zeznaje, że Fundacja nie była zobowiązana do spełnienia obowiązku z (...) umowy inwestycyjnej z uwagi na spełnienie warunków postaci zrealizowania K. milowego dla piątego miesiąca po upływie ustalonego terminu, z drugiej zaś podał, że dofinansowanie jakiego dokonała Fundacja nastąpiło zgodnie z procedurą wynikającą z (...) umowy inwestycyjnej. Z tych samych względów sąd uznał za wiarygodne jedynie częściowo zeznania złożone w charakterze strony pozwanej przez prezesa zarządu pozwanej Spółki (...). Pozostałe zeznania Sąd obdarzył walorem wiarygodności.

Sąd pierwszej instancji uznał powództwo za uzasadnione.

Sąd wyjaśnił, że sporne pomiędzy stronami pozostawało natomiast kiedy i czy w ogóle aktualizował się obowiązek pozwanej Spółki (...) jako inwestora określony w (...) umowy inwestycyjnej, tj. obowiązek objęcia nowych udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym Spółki, w zamian za wkład pieniężny w wysokości 99.000,00 zł. W ocenie strony powodowej obowiązek ten istniał niezależnie od terminu, w jakim K. milowy nr(...) dla piątego miesiąca został zrealizowany i wiązał się z faktem wykonania w/w K. milowego. Z kolei pozwany stał na stanowisku, że przedmiotowy obowiązek zaktualizowałby się jedynie w przypadku zrealizowania K. milowego nr(...) dla piątego miesiąca w terminie wskazanym w Trzyletnim Planie Finansowym. Zdaniem pozwanego poszczególne K. milowe miały być realizowane przez Spółkę w konkretnym, wskazanym tam miesiącu, a nie realizowane w ogóle.

Sąd Okręgowy przytoczył art. 65 § 1 k.c., zgodnie z którym: oświadczenie woli należy tak tłumaczyć, jak tego wymagają ze względu na okoliczności, w których złożone zostało, zasady współżycia społecznego oraz ustalone zwyczaje. W umowach należy raczej badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu (...)

Dokonując analizy treści postanowienia (...) umowy inwestycyjnej Sąd pierwszej instancji stwierdził, że zapis ten przewiduje realizację K. milowego dla piątego miesiąca, a nie w piątym miesiącu. Wbrew twierdzeniu strony pozwanej powołane określenia „dla piątego miesiąca” i „w piątym miesiącu” nie stanowią synonimów. Zdaniem Sądu nie budzi wątpliwości, że jak podnosi strona powodowa, określenie „dla piątego miesiąca” wskazuje na treść obowiązku – K. milowego nr (...) i oznacza, że chodzi tu o K. milowy, którego przedmiotem było rozpoczęcie komercjalizacji sprzedaży usługi. Z kolei określenie „w piątym miesiącu” należy rozumieć jako wskazanie terminu realizacji. Z treści analizowanego postanowienia umowy inwestycyjnej (...), zdaniem Sądu, w sposób jednoznaczny, wbrew twierdzeniu pozwanego, wynika, że wskazany w treści w/w postanowienia obowiązek pozwanej spółki jako inwestora aktualizował się niezwłocznie, tj. w terminie nieprzekraczającym 14 dni od końca miesiąca, w którym spełniony zostanie warunek w postaci osiągnięcia przez Spółkę (...) milowego wskazanego w Trzyletnim Planie Finansowym składającym się na załącznik nr (...) do umowy inwestycyjnej, dla piątego miesiąca. Powyższe oznacza, że przedmiotowy obowiązek aktualizował się w związku z wykonaniem K. milowego nr (...) dla piątego miesiąca, nawet po upływie założonego w Trzyletnim Planie Finansowym (załącznik nr (...) do umowy inwestycyjnej) terminu. W ocenie sądu gdyby intencją stron, jak twierdzi pozwany, było obwarowanie warunku w postaci osiągnięcia przez Spółkę (...) milowego dla piątego miesiąca dodatkowo nieprzekraczalnym terminem, w którym ma on zostać zrealizowany, to zostałoby to wyraźnie przez strony określone, np. analogicznie jak ma to miejsce w (...) umowy inwestycyjnej – „brak osiągnięcia przez Spółkę któregośkolwiek z K. milowych, wskazanych w Trzyletnim Planie Finansowym, składającym się na załącznik nr (...) do umowy inwestycyjnej, w zdefiniowanym tamże terminie”. Tymczasem powoływany (...) umowy inwestycyjnej wskazuje jedynie, że inwestor, tj. Spółka (...) ma obowiązek niezwłocznego objęcia 1.800 udziałów

w kapitale zakładowym Spółki i pokrycia ich wkładem pieniężnym w kwocie 99.000,00 zł, wpłacając ten udział na rachunek bankowy Spółki, tj. w terminie nieprzekraczającym 14 dni od końca miesiąca, w którym osiągnięty zostanie przez Spółkę (...) milowy wskazany w Trzyletnim Planie Finansowym składającym się na załącznik nr 4 do umowy inwestycyjnej, dla piątego miesiąca. Sąd ubocznie wskazał, że to nie powodowa Spółka była autorem treści przedmiotowej umowy inwestycyjnej, tym samym zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, wszelkie ewentualne wątpliwości co do treści postanowień umowy nie powinny być interpretowane na jej niekorzyść. Za przyjętą przez sąd interpretacją treści (...) umowy inwestycyjnej przemawia również fakt, że będąca stroną tej umowy (...) Fundacja (...) w piśmie datowanym na dzień 13 września 2013 r. zawiadomiła zarząd Spółki NeptunIDE oraz Spółkę (...), że w wykonaniu (...) umowy Spółki i (...) umowy inwestycyjnej, zawiadomiła o zwiększeniu swojego zaangażowania w kapitał zakładowy Spółki (...).

Jako podstawę rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy wskazał art.483 § 1 k.c., według którego: można zastrzec w umowie, że naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy (kara umowna). Z kolei w myśl art.484 § 1 k.c. w razie niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania kara umowna należy się wierzycielowi w zastrzeżonej na ten wypadek wysokości bez względu na wysokość poniesionej szkody. Żądanie odszkodowania przenoszącego wysokość zastrzeżonej kary nie jest dopuszczalne, chyba że strony inaczej postanowiły.

Sąd zaznaczył, że z treści cytowanego wyżej przepisu art.483 § 1 k.c. wynika, że zastrzeżenie kary umownej jest dopuszczalne jedynie na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego. W okolicznościach przedmiotowej sprawy rozważenia wymaga, czy zastrzeżona przez strony w (...) umowy inwestycyjnej kara umowna została zastrzeżona na wypadek wykonania zobowiązania pieniężnego.

Według Sądu Okręgowego analiza treści umowy inwestycyjnej z dnia (...) r. uprawnia do stwierdzenia, że we wskazanym postanowieniu umowy inwestycyjnej nie chodziło o karę umowną w rozumieniu art.483 k.c. i art.484 k.c., gdyż z treści umowy inwestycyjnej nie wynika, że określona jako kara umowna kwota ma służyć naprawieniu szkody wynikłej wobec niewykonania obowiązku z (...) umowy inwestycyjnej. Cel tego zastrzeżenia był zatem inny. Wykładnia treści umowy inwestycyjnej - przy uwzględnieniu kryteriów określonych w art.65 § 2 k.c. – uprawnia do konkluzji, że zastrzeżenie kary pieniężnej w kwocie 250.000 zł spełniać miało funkcje represyjne, jako gwarancja wywiązania się przez pozwaną Spółkę jako inwestora z ciężącego na niej z mocy zawartej umowy inwestycyjnej obowiązku. Tego rodzaju zastrzeżenie umowne, zdaniem sądu, winno podlegać ocenie w kontekście dyspozycji art.353⁽¹⁾ k.c., który wyraża zasadę wolności umów. Zdaniem Sądu żaden z obowiązujących przepisów nie zabraniał nałożenia "kary" na wypadek niewykonania postanowień umowy inwestycyjnej przez strony ją zawierające. Zastrzeżenie w umowie inwestycyjnej zawartej w celu dokonania wspólnej inwestycji, polegającej na utworzeniu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, której celem jest prowadzenie, zmierzającej do osiągnięcia maksymalnego zysku, działalności gospodarczej związanej z oprogramowaniem, kary pieniężnej (nazwanej karą umowną) o funkcjach prewencyjno – represyjnych, motywującej pozwaną Spółkę jako inwestora do wykonania przyjętego na siebie mocą (...) umowy inwestycyjnej, jest w ramach swobody umów dopuszczalne (art.353⁽¹⁾ k.c.).

Mając na uwadze brzmienie powołanych wyżej przepisów oraz postanowienia (...) umowy inwestycyjnej i przedstawione wyżej rozważania odnośnie dopuszczalności w ramach zasady swobody umów (art.353⁽¹⁾ k.c.) zastrzeżenia kary pieniężnej na wypadek niewykonania zobowiązania pieniężnego, pomimo określenia jej przez strony umowy „karą umowną”, należy, w ocenie Sądu Okręgowego stwierdzić, że strona powodowa zasadnie domaga się zasądzenia od pozwanej Spółki (...) kwoty 250.000,00 zł z tytułu niewywiązania się przez pozwanego ze zobowiązania wynikającego z (...) umowy inwestycyjnej. Zdaniem Sądu wobec faktu, że K. milowy nr (...) dla piątego miesiąca został zrealizowany, mimo iż nastąpiło to po terminie ustalonym przez strony (zamiast na koniec (...) roku zrealizowany został na koniec (...) wbrew stanowisku prezentowanemu przez stronę pozwaną, zaktualizował się ciężący na niej, a wskazany wyżej, obowiązek wynikający z zawartej przez strony umowy inwestycyjnej.

Roszczenie o odsetki za opóźnienie Sąd uzasadnił dyspozycją art.481 § 1 k.c.. W realiach przedmiotowej sprawy odsetki ustawowe oraz odsetki ustawowe za opóźnienie należało zasądzić od wskazanej przez stronę powodową daty (...) tj. terminu wskazanego w wezwaniu do zapłaty z dnia(...)

Mając na uwadze całokształt przedstawionych wyżej okoliczności oraz przyjmując za podstawę wskazane wyżej przepisy Sąd uwzględnił powództwo.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art.98 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art.99 k.p.c., zaś o kosztach sądowych na mocy art.113 ust.1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Apelację od tego wyroku wniosła strona pozwana (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S., która zaskarżyła wyrok w całości i zarzuciła:

1. naruszenie przepisu prawa materialnego, tj. art. 3531 k.c. w zw. z art. 483 § 1 k.c. i w zw. z art. 65 § 1 i 2 k.c. wskutek dokonania błędnej wykładni postanowień (...) umowy inwestycyjnej z dnia (...) r. łączącej powoda z pozwanym (umowa) w następstwie uznania, że zawierają one skutecznie prawnie zobowiązanie do zapłaty przez pozwanego na rzecz powoda kary umownej na skutek nieobjęcia przez pozwanego udziałów w kapitale zakładowym spółki - zawiązanej przez strony umowy - w zamian za wkład pieniężny, podczas gdy w ocenie pozwanego wynikające z w/w postanowień umowy zobowiązanie do zapłaty kary umownej jest nieważne z mocy prawa (art. 58 § 1 kc.), z uwagi na fakt, że zobowiązanie do podwyższenia kapitału zakładowego w drodze wniesienia wkładu pieniężnego (...) umowy) jest zobowiązaniem pieniężnym, do którego nie stosuje się przepisów o karze umownej, gdyż te mogą być zastrzeżone tylko na wypadek niewykonania zobowiązania niepieniężnego (art. 483 § 1 k.c.);

2. naruszenie przepisu prawa materialnego, tj. art. 58 § 1 k.c. wskutek jego niezastosowania przy dokonywaniu wykładni postanowień (...) umowy, podczas gdy zobowiązanie do podwyższenia kapitału zakładowego w drodze wniesienia wkładu pieniężnego (...) umowy) jest zobowiązaniem pieniężnym, do którego nie można stosować przepisów o karze umownej (art. 483 § 1 k.c. w Zw. Z (...) umowy), gdyż te mogą być zastrzeżone tylko na wypadek niewykonania zobowiązania niepieniężnego;

3. naruszenie przepisu prawa materialnego, tj. art. 3531 k.c. w zw. z art. 65 § 1 i 2 kc. poprzez błędną wykładnię oświadczeń woli stron, tj. (...) umowy i przyjęcie, że z treści umowy oraz zgodnego zamiaru jej stron wynika, iż realizacja przez zawiązaną przez strony umowy spółkę kamienia milowego przewidzianego w Trzyletnim Planie Finansowym dla piątego miesiąca (a więc do końca (...)) z opóźnieniem aktualizowała obowiązek pozwanego do objęcia nowych udziałów w spółce w zamian za wkład pieniężny(...) umowy);

4. naruszenie przepisu prawa procesowego, które miało wpływ na wynik sprawy, tj. art. 233 § 1 k.p.c.:

a) poprzez dowolną, a nie swobodną ocenę dowodów, polegającą między innymi na uznaniu za wiarygodne zeznań świadka K. S. oraz wyjaśnień powoda i odmówieniu wiarygodności zeznaniom świadków A. S. oraz G. G. (1), co doprowadziło sąd I instancji do błędnego uznania, że zapis (...) umowy przewiduje, iż realizacja przez zawiązaną przez strony umowy spółkę kamienia milowego przewidzianego w Trzyletnim Planie Finansowym dla piątego miesiąca (a więc do końca (...)) z opóźnieniem aktualizowała obowiązek pozwanego do objęcia nowych udziałów w spółce w zamian za wkład pieniężny pod rygorem kary umownej przewidzianej w (...) umowy, podczas gdy zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, w tym w szczególności zeznania świadków oraz dokumenty przeczą tej tezie i potwierdzają, że intencją stron było wprowadzenie obowiązku dokapitalizowania spółki przez Fundację oraz pozwanego wyłącznie w przypadku osiągnięcia przez spółkę kamienia milowego w nieprzekraczalnym terminie do końca marca 2013 r.;

a także

b) poprzez wybiórczą ocenę zebranego materiału dowodowego i dokonanie ustaleń sprzecznych z treścią całości zebranego materiału dowodowego, a więc w szczególności przyjęcie, że zapis (...) umowy przewiduje, iż realizacja przez zawiązaną przez strony umowy spółkę kamienia milowego przewidzianego w Trzyletnim Planie Finansowym dla

piątego miesiąca (a więc do końca (...)) w (...) aktualizowała obowiązek pozwanego do objęcia nowych udziałów w spółce w zamian za wkład pieniężny pod rygorem kary umownej przewidzianej w (...) umowy, podczas gdy doświadczenie życiowe oraz poprawność logiczna nakazują, aby przyjąć, że iż wolą stron było określenie w umowie oraz Trzyletnim Planie Finansowym, zasady zgodnie z którą spółka miała osiągać kamienie milowe we ściśle określonym czasie, a nie osiągać je w ogóle (z opóźnieniem);

5. naruszenie przepisu prawa procesowego, które miało wpływ na wynik sprawy, tj. art. 217 § 2 k.p.c. poprzez włączenie do akt sprawy, a więc dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z dokumentu przedstawionego przez powoda na posiedzeniu w dniu (...) r. czyli na posiedzeniu, na którym rozprawa została zamknięta, który to dowód jako podlegający prekluzji procesowej winien zostać przez sąd I instancji pominięty jako spóźniony;

6. naruszenie przepisu prawa procesowego, które miało wpływ na wynik sprawy, tj. art. 236 k.p.c. w zw. z art. 162 k.p.c. poprzez włączenie do akt sprawy, a więc dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z dokumentu przedstawionego przez powoda na posiedzeniu w dniu (...) r. czyli na posiedzeniu, na którym rozprawa została zamknięta, bez wydania postanowienia przewidzianego w art. 236 k.p.c., co uniemożliwiło pozwanemu zgłoszenie zastrzeżenia w trybie art. 162 k.p.c., a także uniemożliwiło pozwanemu zapoznanie się z tym dowodem i odniesienie do niego przed zamknięciem rozprawy;

7. naruszenie przepisu prawa procesowego, które miało wpływ na wynik sprawy, tj. art. 299 k.p.c. poprzez dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z dokumentu przedstawionego przez powoda na posiedzeniu w dniu (...) r. czyli już po przesłuchaniu stron;

8. naruszenie przepisu prawa procesowego, które miało wpływ na wynik sprawy, tj. art. 235 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c., a więc przeprowadzenie dowodu z przesłuchania świadka G. G. (1) w drodze pomocy sądowej przez Sąd Rejonowy w S. co pozbawiło sądu I instancji możliwości wszechstronnej i pełnej oceny dowodów osobowych przeprowadzonych w trakcie postępowania, m.in. z tego powodu, że sąd I instancji nie miał możliwości bezpośredniej obserwacji zachowania się świadka w czasie składania zeznań oraz wyjaśnienia sprzeczności w stosunku do twierdzeń powoda, w tym do zeznań świadka K. S..

Pozwany domagał się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości, zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje według norm przepisanych, a na wypadek uchylenia przez sąd odwoławczy orzeczenia sądu I instancji i przekazania mu sprawy do ponownego rozpoznania, wnosił o pozostawienie temu sądowi rozstrzygnięcia o kosztach instancji odwoławczej.

W odpowiedzi na apelację na apelację (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w L. wniosła o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja pozwanego, o ile wnosi o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa jest uzasadniona.

Sąd Apelacyjny podziela i uznaje za swoje ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji, ponieważ ustalenia te znajdują oparcie w zebranych materiale dowodowym, ocenionym przez ten Sąd w granicach zakreślonych przepisem art. 233 § 1 k.p.c. W tym zakresie Sąd Apelacyjny w pełni podziela także wykładnię umowy i ocenę Sądu Okręgowego co do tego, że zgodnie z wolą stron wskazany w treści postanowienia (...) umowy (k.34) obowiązek inwestora (R. S.) co do objęcia nowych udziałów w zamian za wkład pieniężny aktualizował się w terminie nieprzekraczającym 14 dni od końca miesiąca, w którym spełniony zostanie warunek w postaci osiągnięcia przez Spółkę (...) milowego wskazanego w Trzyletnim Planie Finansowym dla piątego miesiąca. Co do zasady zgodzić się należy, że Spółka (...) winna osiągać K. milowe w terminie określonym w Planie, ale niewykonanie ich w tym terminie, w szczególności nieosiągnięcie trzeciego K. milowego w piątym miesiącu nie skutkowało wygaśnięciem obowiązku inwestora z tego postanowienia.

Obowiązek ten aktualizował się w związku z osiągnięciem K. Milowego nr (...) przewidzianego dla piątego miesiąca (rozpoczęcie sprzedaży usługi) nawet po upływie założonego w planie terminu.

Zarzuty apelacji w tym względzie (pkt 3 i 4) są chybione, jednakże szersza ich analiza jest zbędna z uwagi na zasadność stanowiska strony pozwanej w zakresie nieważności postanowienia (...) umowy przewidującego karę umowną, wobec czego nawet przy powyższym założeniu, że obowiązek dofinansowania Spółki (...) przez R. S. powstał, to stronie powodowej i tak nie przysługuje roszczenie o zapłatę kary umownej. Z tych względów bezprzedmiotowe jest również szczegółowe ustosunkowywanie się do zarzutów naruszenia prawa procesowego z punktów (...) Należy jedynie wskazać, że są one bezzasadne, gdyż wniosek dowodowy co do aktu notarialnego z (...) roku został zgłoszony już w pozwie (pkt (...)) a przeprowadzenie dowodu z tego dokumentu nie powodowało zwłoki w rozpoznaniu sprawy. Natomiast przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka G. G. w drodze pomocy prawnej było uzasadnione faktem, że mieszka on w S., a znaczna odległość miejsca zamieszkania świadka od siedziby sądu orzekającego ma charakter poważnej niedogodności i wyczerpuje przesłanki z art.235 k.p.c. do przeprowadzenia dowodu przez sąd wezwany.

Natomiast skarżący trafnie zarzuca Sądowi Okręgowemu naruszenie prawa materialnego i niezastosowanie art. 58 § 1 i 3 k.c., gdyż wynikające z (...) umowy zastrzeżenie kary umownej jest nieważne z mocy prawa jako sprzeczne z art. 483 § 1 k.c.

Nie ulega wątpliwości, że art. 483 § 1 k.c. przewiduje możliwość zastrzeżenia kary umownej tylko w razie niewykonania zobowiązań niepieniężnych i powszechnie przyjmuje się, że zastrzeżenie obowiązku zapłaty takiej kary na wypadek niewykonania umownego zobowiązania pieniężnego, jest nieważne na mocy art. 58 § 1 k.c., jako sprzeczne z ustawą.

Należy wskazać, że Sąd Okręgowy zauważył, iż z art. 483 § 1 k.c. wynika, dopuszczalność kary umownej jedynie na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego i w konsekwencji, że w okolicznościach przedmiotowej sprawy rozważenia wymaga, czy zastrzeżona przez strony w (...) umowy inwestycyjnej kara umowna została zastrzeżona na wypadek wykonania zobowiązania pieniężnego, to jednak takich rozważań nie poczynił. Natomiast bezpodstawnie uznał jakoby we wskazanym postanowieniu umowy inwestycyjnej nie chodziło o karę umowną w rozumieniu art.483 k.c. i art.484 k.c., a o inną karę pieniężną dopuszczalną w zakresie swobody umów.

To stanowisko Sądu Okręgowego nie miało uzasadnienia i to nawet pomijając kontrowersyjną kwestię dopuszczalności zastrzeżenia obowiązku zapłaty określonej kwoty na wypadek niewykonania zobowiązania pieniężnego. Już stwierdzenie Sądu, jakoby cel tej kary nie był związany z naprawieniem szkody było zbyt daleko idące w sytuacji, gdy postanowienia dotyczące tej kary znajdowały się w § 11 umowy regulującym odpowiedzialność i wzajemne naprawienie szkód związanych z nienależytym wykonaniem zobowiązań. Ponadto kara umowna co do zasady także pełni funkcje gwarancyjne (stymulacyjne) i represyjne, wobec czego to, że miała motywować pozwaną Spółkę do wykonania przyjętego obowiązku nie wyklucza charakteru tego postanowienia jako kary umownej. Niezależnie od tego należy zauważyć, że stanowisko Sądu Okręgowego w tym przedmiocie było niesłuszne przede wszystkim z tych względów, że pozostawało w sprzeczności ze zgodnym zamiarem stron i celem umowy. W umowie wprost określono przedmiotowy obowiązek zapłaty jako karę umowną i żadna ze stron nie podnosiła, jakoby zamiarem stron było traktowanie określonego w (...) umowy zastrzeżenia odmiennie, niż wynika to z jego treści. Wręcz przeciwnie, pomimo, że Sąd pierwszej instancji zmierzał do przyjęcia innego charakteru przedmiotowego postanowienia (jak się wydaje bardziej zbliżonego do klauzuli gwarancyjnej, choć tego nie wyartykułowano), to obie strony konsekwentnie, także w postępowaniu apelacyjnym, traktowały i określały je jako zastrzeżenie kary umownej z art. 483 k.c. Stąd brak było podstaw do uznania, że wolą stron było w tym wypadku zastosowanie innej instytucji niż kara umowna.

Dlatego też, skoro była to kara umowna, to konieczna jest analiza czy w niniejszym przypadku kara ta została zastrzeżona na wypadek niewykonania zobowiązania pieniężnego, czy niepieniężnego.

Zobowiązanie ma charakter pieniężny, gdy wiąże się z zapłatą dokonaną w pieniądzu, a każdorazowo należy indywidualnie ocenić jaki jest charakter danego zobowiązania.

Strony w (...) umowy przewidziały karę umowną na wypadek niewykonania przez inwestora zobowiązania z (...), tj. objęcia udziałów w kapitale zakładowym Spółki i pokrycia ich wkładem pieniężnym w postaci wpłaty na rachunek bankowy Spółki, czyli zobowiązania do podwyższenia kapitału Spółki w drodze wniesienia wkładu pieniężnego. Tego rodzaju zobowiązanie Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 14 października 2016 roku w sprawie I CSK 618/15 uznawał jako bezspornie pieniężne (Legalis nr 1533096).

W pierwszej kolejności należy wskazać, że tego rodzaju zobowiązanie ma charakter niejako złożony, składa się z kilku elementów – świadczeń, które winny być potraktowane łącznie jako całość. Te elementy nie mają samodzielnego charakteru, nie są oderwane od siebie tak, żeby można je było potraktować i ocenić oddzielnie jako odrębne zobowiązania, jak czyni to strona powodowa, skupiając się wyłącznie na ocenie charakteru oświadczenia o objęciu udziałów. Natomiast obowiązek, którego niewykonanie obwarowane zostało sankcją kary umownej nie ograniczał się do objęcia nowych udziałów w kapitale zakładowym Spółki (...), ale przede wszystkim obejmował pokrycie ich wkładem pieniężnym – wpłatą kwoty 99000 zł. Tym samym było to jedno zobowiązanie do dokapitalizowania spółki, które do swej realizacji wymagało podjęcia kilku czynności - w postaci oświadczenia o objęciu udziałów oraz wpłaty środków na ich pokrycie. Przecież tylko złożenie oświadczenia o objęciu udziałów nie stanowiłoby wykonania zobowiązania z (...) umowy, a sama tylko wpłata środków nie miałaby podstawy. Dlatego konieczna jest analiza tego zobowiązania jako całości.

W takim wypadku - zobowiązania łączącego kilka różnych świadczeń - o tym, czy zobowiązanie jest pieniężne, czy niepieniężne decyduje to, wykonanie którego obowiązku zaspokaja podstawowy interes wierzyciela (zob. Komentarz do Kodeksu cywilnego pod red. prof. dr hab. Maciej Gutowskiego, T. II, Rok wydania: 2016, Wydawnictwo: C.H.Beck, art. 483, pkt 4, źródło – Legalis). Nie ulega wątpliwości, że w tym wypadku jest to obowiązek zapłaty, czyli spełnienie świadczenia pieniężnego. Powodowi nie tyle zależało na tym, żeby doszło do objęcia przez inwestora nowych udziałów, co na dokapitalizowaniu Spółki, czyli na dostarczeniu Spółce dalszych środków pieniężnych. Celem i istotą tego zobowiązania z punktu widzenia interesu wierzyciela było dofinansowanie Spółki, wobec czego jako nadrzędny obowiązek inwestora należy uznać wniesienie wkładu pieniężnego, zaś obowiązek objęcia udziałów miał być tylko środkiem (formą) do wykonania zobowiązania o charakterze finansowym.

Tym samym, skoro przeważający element tego zobowiązania miał charakter pieniężny i zastrzeżona kara umowna była to w istocie sankcja za niewykonanie zobowiązania pieniężnego, to postanowienie (...) umowy w zw. z (...) pozostawało w sprzeczności z art. 483 § 1 k.c. i miało charakter nieważny (art. 58 § 1 i 3 k.c.).

Z tych względów na mocy art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok oddalając powództwo o zasądzenie kary umownej i na mocy art. 98 § 1 i 3 oraz art. 99 k.p.c. zasądzając od powoda jako strony przegrywającej na rzecz pozwanego kwotę 7217 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za pierwszą instancję (koszty zastępstwa procesowego).

Także w drugiej instancji podstawę rozstrzygnięcia o kosztach stanowił art.98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i Sąd Apelacyjny zasądził od powoda na rzecz pozwanego, którego apelacja została uwzględniona, kwotę 20600 zł (opłata od apelacji - 12500 zł i 8100 zł wynagrodzenia pełnomocnika).